

LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Fugint del gueto

ANDREU SOTORRA

www.andreusotorra.com

Uri Orlev, *Corre, noi, corre!*
Traducció i il·lustracions
d'Eulàlia Sariola. Editorial
Alfaguara Grup Promotor.
Barcelona, 2002.
A partir de 12 anys.

Afortunadament, ha aparegut una altra novella d'Uri Orlev. I dic afortunadament perquè aquesta edició permetrà recordar la seva anterior novella, *L'illa del carrer dels Ocells*. Aquella, i aquesta d'ara, *Corre, noi, corre!*, parlen del gueto nazi. Però si a la primera Uri Orlev va descriure la situació del gueto de Varsòvia, en aquesta descriu un altre gueto, aparentment més lliure, el rural, però igualment en mans dels malvats i dels còmplices dels malvats.

Ens trobem novament davant d'una de les millors novel·les de l'any. Ja va passar, i ho vaig afirmar aquí, el 1998, amb *L'illa del carrer dels Ocells*. Recordem: Uri Orlev neix a Varsòvia el 1931. El seu pare és fet presoner pels russos. Ell, la seva mare i el seu germà viuen al gueto de Varsòvia. La seva mare és assassinada pels nazis. Ell i el seu germà són deportats als camps d'extermini. Sortosament, tots dos sobreviuen i són alliberats en acabar la Segona Guerra Mundial. Són enviats a Israel, l'Estat creat fa cinquanta anys per un jueu d'origen polonès, com Uri Orlev. Ara, Uri Orlev viu a l'infern contemporani en què s'ha convertit Jerusalem.

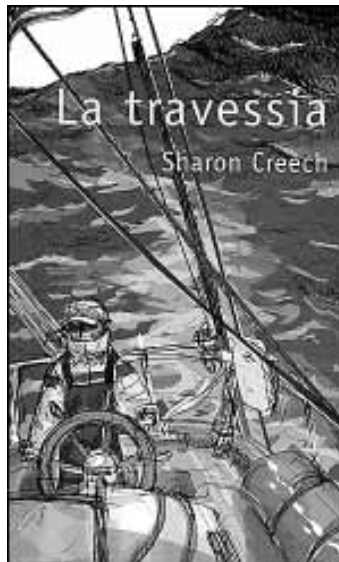
De tot això, Uri Orlev en va parlar, fa gairebé dos anys, com a escriptor convidat en el II Congrés de Literatura Infantil i Juvenil Catalana, a Vilafranca. Uri Orlev, premi Andersen, va pronunciar la seva ponència en hebreu. Va pensar que, sent jueu, en un congrés de professionals de la literatura catalana no calia passar per una llengua frontissa, que hauria estat l'anglès. Les obres d'Uri Orlev tenen l'honestat i la coherència d'un testimoni que no es pot inventar. Estic segur que l'autor s'ha emocionat en molts dels paràgrafs quan els ha escrit. Són aquells en què els lectors també s'emocionaran. La bona literatura es detecta per aquesta connexió espontània que no té recepta.

Corre, noi, corre! és una novel·la, traduïda de l'hebreu per Eulàlia Sariola, que ensenya a sobreviure en una situació límit. Diu Uri Orlev que la història es basa en el que va sentir explicar a un jueu d'origen polonès que tenia 5 anys quan els nazis van envair Polònia i que en tenia 8 quan es va quedar tot sol a causa de la guerra. Això, però, no impedeix que Uri Orlev s'hi senti identificat. Ell també es va quedar gairebé sol

per la brutalitat de la guerra. I per això hi ha uns moments del seu relat que tenen una semblança amb altres moments de l'anterior novella: la trobada al bosc, inesperada, fugaç, amb el seu pare, per exemple.

Uri Orlev converteix la realitat de la seva infantesa en un testimoni que només el pas del temps podria fer que es confongués amb la ficció. Però la crueltat de conflictes actuals manté en una permanent alerta allò que va succeir i allò que continua succeint.

Amb un mestratge poc habitual, Uri Orlev descriu el que més coneix. I no en surten ben parats els nazis, és clar. Però tampoc no en surten ben parats ni tots els jueus, ni tots els polonesos. El lector destriarà entre els que actuen a favor de la bondat i els que actuen a favor de la maldat. No m'atreveixo a parlar d'una novella d'aventures. Per no confondre els infants víctimes de la guerra amb aventurers. En tot cas, parlaria d'una novella que té el do d'explicar en clau d'aventura una història de sentiments que corprèn profundament.

Sharon Creech, *La travessia*.
Traducció de Josep Sampere.
Il·lustracions de Jordi Vila.
Col·lecció *El Vaixell de Vapor*.
Editorial Cruïlla.
Barcelona, 2002.
A partir de 14 anys.

Antoni Arca, *Bono d'Iknusa*.
La terra dels gegants petits.
Il·lustracions d'Ignasi Blanch.
Col·lecció *Grumets*. Editorial
La Galera. Barcelona, 2002.
A partir de 12 anys.

Eva Ibbotson, *El secret de l'andana 13*.
Traducció de Josep Sampere. Il·lustracions
de Carles Arbat. Col·lecció *El Vaixell de Vapor*.
Editorial Cruïlla. Barcelona, 2002.
A partir de 9 anys.

La protagonista d'aquesta novel·la sempre havia somniat amb el mar. I finalment té l'oportunitat de fer una travessia. Un veler trencarà les ones de l'Atlàntic per fer-la tornar al seu passat, a la seva infantesa, als misteris que l'envolten i en un món que no té la seguretat que vulgui conèixer malgrat que la crida com les onades de la mala mar.

Aquesta és l'última novella de l'autor, que escriu en català des de l'Alguer i que actualment exerceix de professor de literatura infantil i juvenil a la Universitat de Sàssari. Novament la fantasia barrejada amb la realitat i sovint amb referents històrics situen el relat de *Bono d'Iknusa*, que es presenta com el coneixedor del secret del gegant de la tomba. D'intriga, doncs, no en falta.

La perversa milionària Larina Trottle segresta el príncep d'una illa màgica. Una estrafolària banda de rescatadors es proposa tornar-lo als seus pares. Un mag despistat que havia estat professor universitari, una bruixa que no se sent estimada, una fada antiterbica i un ogre invisible rondan pels carrers de Londres en una missió arriscada.

Des del penya-segat de l'Anticrist

CARLES HAC MOR

ARA COM ARA

A Menorca, al vessant de tramuntana del massís de sa Falconera, esculpit cara al mar, hi ha el penya-segat de l'Anticrist, ple d'històries fantàstiques, tal com indiquen Joan Rosell i Carme Llopart al seu llibre –editat amb una cura excepcional i d'un contingut magnífic, impressionant i imprescindible per a tota mena de lectors– *Guia de geologia pràctica. El naixement d'una illa, Menorca*.

Una d'aquestes històries, no pas fantàstica del tot, és la d'un túnel subterrani que comunica Menorca, des del penyal de l'Anticrist, amb la ciutat de Lleida, concretament amb el subsòl del carrer Cavallers i, més precisament –segons una llegenda amb trets de veritat–, amb els cellers que abans de la guerra donaven vida estrambòtica a aquest carrer.

En aquells cellers, païos i gitanos, quan anaven pilons, evocaven, inspirats per tonades rumberes, l'illa de Menorca, on, segons els mífics gita-

nots lo Pota (o Marquès de Pota) i lo Parrano, se n'havia anat la Carrascla, una cèlebre bagassa desapareguda una nit de riuada tan grossa que aviat lo Marra-co –la cucafera de Lleida– va baixar, majestuosament wagnerià, riu avall, cap a l'Ebre, cap a mar i, ben segur, cap a Menorca.

Amb aquests antecedents tan engrescadors, no és gens estrany que la mentalitat científica dels geòlegs Rosell i Llopart s'hagi lliurat a la lectura geològica del paisatge de tota l'illa de Menorca al llarg de tots els seus temps geològics. I aquest relat de la història geològica de Menorca ens transforma en ínfimes i efímeres partícules que tanmateix es fan extremadament voluminoses quan ens imaginem semidéus que caminem per Menorca amb el llibre que ens ocupa a les mans per ajudar-nos a llegir aquella geografia esplèndida i que mostra i amaga tants i tants documents geològics.

I en aquestes excursions per milions i milions d'anys ens acompanya sovint la veu cantaire, alegre, rogallosa i es-

El llibre de Rosell i Llopart

dentegada del Parrano, com si sorgís de l'eonotema Fanerozoic, de l'eratema Cenozoic, del sistema Quaternari i de la sèrie Holocè, és a dir, de moltíssim abans de l'aparició dels primers éssers vius no minerals.

LES PEDRES TENEN VIDA

Perquè del llibre *El naixement d'una illa* en deduïm que les pedres tenen tanta vida com els seus germans vegetals i animals: neixen i moren, s'e-

xalten, es cansen, es barallen, fan les paus, es barregen per formar tribus, nacions i imperis, tenen febre, fan festes dionisíiques i fins i tot mediten i filosofen, a la seva manera, és clar.

I com a contrapunt de la llarguíssima vida de les pedres, lo Parrano ens canta que, al carrer Cavallers, a la boca del túnel que porta a Menorca, va "fotre una correguda de calistro una miqueteta més amunt, on hi ha unes paies que remenen, remenen cap aquí cap allà, remenen així de costat, i una barberia on afaiten tres Parranos i tota, tota la seua família". I això ens fa veure que les pedres també s'afaiten i, tot seguit, fan versos, fins al punt que, a través de la prosa poético-geològica de Rosell i Llopart, ens adonem que Menorca és un gran poema èpic i alhora absolutament quotidià.

I és que Joan Rosell és d'Àger, a la muntanya de Ponent, i Carme Llopart és des Castell, a Menorca. I aquesta conjunció ho explica tot, com si s'haguessin trobat al mig del túnel entre l'espaldat de l'Anticrist i un celler de Lleida i allà el Marquès de Pota (anomenat així perquè era coix), amb el seu ball de postures els hagués inspirat el seu llibre esplèndid, ballable amb ritmes geològics, que són coixos i que per això remenen així de costat, com feia la Carrascla.